

Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei, po 1923-08-07, iš Oberstdorfo - į Būgius

Vandukai! Jau antra diena kaip nusileidom į Bavariją, į Oberstdorfą.

Vandukai! Jau antra diena kaip nusileidom į Bavariją, į Oberstdorfą. [1] Purvini, suplyšę, pavargę, nemiegoję, tik dūšioj aukštybes sapnuodami. Staiga Oberstdorfe, beieškodami nakvynės[,] sutikom gatvėj Aldoną Č. [2] ir jos prietelką bulgarką, kokią tai Nadią. Jos mums surado kambarį, skalbėją, padarė protekciją banke ir t[.] t. Ir kažkaip keistai pasidarė, seniau aš baisiai Aldonos nemėgau, o dabar per vieną dieną visai gerai susigiminiavom, kad net norėjom išsiaiškinti, kodėl mes pirma tokią antipatiją kits kitam jautėm. Vakar visi keturi jau buvom nuėję Austrijon, vakarieniavom, maudėmės, bėgiojom, šėlom. [3]

KOMENTARAI

[1] Oberstdorf - miestas Vokietijos pietuose, Bavarijoje, Algojaus Alpėse.

[2] Aldona Čarneckaitė-Birutienė (1898-1998), gydytoja pediatrė, Vandos Daugirdaitės bičiulė. 1920-1924 m. studijavo Berlyno universitete mediciną. 1919-1920 m. bendradarbiavo su Baliu Sruoga lietuvių spaudoje. Jo eilėraščių klausėsi dar mokydamasi Voroneže. Pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui ir iš Rusijos grįžus į Lietuvą, susitikdavo Vilniuje pas Paulių Galaunę, kur vyko literatūriniai vakarai (eiles skaitė Balys Sruoga, Faustas Kirša, Kazys Binkis). Išvykę studijuoti į Vakarus, bendravo rečiau. Netikėti susitikimai ir išbandymai kalnuose draugystę sustiprino, juos suartino - jautėsi, Aldonos Čarneckaitės žodžiais, „[k]aip giminės, nes to paties krašto vaikai“.

[3] Neišlikusios atvirlaiškio dalies turinį įsivaizduoti padeda Aldonos Čarneckaitės prisiminimai apie susitikimą Oberstdorfe su Baliu Sruoga ir Juozu Pronskumi, grįžtančiais iš Tirolio į Miuncheną: „1923 m. vasarą praleidau su drauge atostogas Allgäuer Alpen, arti Austrijos sienos. Vieną rytą – visai netikėtai – prie pašto sutikome Sruogą su Pronskum. Jiedu rytoj iškeliausią į Nobelhorną, į Plattkopfą ir į kitas aukštas snieguotas kalnų viršūnes. Gal ir mudvi keliautume kartu? – pasiūlė Pronskus. Širdis iš džiaugsmo sparnais suplasnojo. Ir kodėl ne? Vienos dvi vis tiek niekur toli neišdrįstume nueit, o jiedviem tie kalnai ne naujiena, ne kartą ten esą buvę. Bet Sruoga buvo skeptiškas, žadėjo šį kartą lipti naujais takais, kur tik patyrę alpinistai drįsta. O čia toks balastas. Suraukęs kaktą, traukia pypkės dūmus ir tyli. Ir vis tik Pronskus laimėjo. Tas linksmas, šnekus, iškalbingas mažutis poetas įtikino milžiną. Saulei tekant pradėjome kilti į kalnus. Sruoga tylus ir susikaupęs, tarytum žengtų prie aukštų altorių. Mes iš paskos, juokaudami ir tarškėdami, pilni susižavėjimo mėlynu dangumi ir baltais debesėliais, tūkstančiais žiedų tarp akmenų ir krūmokšnių. Pasiekę glečerį, susikūrėm laužą, sėdome pasilsėti. Sruoga atsiskyrė nuo mūsų, matėme jį kylant aukštyn, išnykstant už uolų, vėl iškylant, pagalios sustojant ant vieno iškyšulio. Stūksojo taip gan ilgai, nejudėdamas, lyg pats uola pavirtęs. Rytais eidavome sutikti tekančią saulę. Žemė dingsta kažkur giliai po baltu debesų sluoksniu. Tokia laimė matyti šį grožį ir vis kilti aukštyn ir aukštyn! Nustebome, kad ir šioje dykumoje Sruoga turėjo draugą – tai senas kalnų piemuo, gyvenęs visą vasarą palapinėje, ganydamas ožkas. Buvome pavaišinti ožkų sūriu. O ką jiedu su piemeniu kalbėjo, negirdėjome, tik Balio akys nušvito keista šiluma – lyg būtų pasiklausęs tų šimtamečių uolų ir glečerių. Sruoga pasiūlė prie vandens krioklio susikurti laužą traukinio belaukiant, nes jis mėgstas nakties laiką kalnuose dar labiau, kaip dieną. Ir iš tikrųjų – tas vandens užimas, lyg būtų šimtai baltų laukinių arklių pralaužę užtvaras... Tos didžiulės žvaigždės tamsioje mėlynėje... Visi tylėjome, net Pronskus nutraukė savo poezijos žodžius, nes krioklys nuskandino juos savo užime. Ir čia Sruoga, pasitraukęs kiek toliau, atsišliejęs į medį, dūmojo savo milžino dūmas, kol pradėjo blėsti nematyto didumo žvaigždės ir laikas buvo grįžti tikrovėn iš jo taip pamulto ir dažnai lankyto kalnų gyvenimo“ (Aldona Čarneckaitė, „Ar jis tada nujautė savo kankinio dalią?“, in: Balys Sruoga mūsų atsiminimuose, sudarė Vanda Sruogienė, Vilnius: Regnum fondas, 1996, p. 103–104).